

Солидарни „рекет“ (у разним варијантама) и шта нам је чинити?

Шта је главна тема овог текста?

Споразумом Владе Србије са ММФ-ом, који је званично представљен 26. 3. 2009, предвиђено је смањење буџетског дефицита. Као једна од мера за поменуто смањење првобитно је било предвиђено увођење тзв. „солидарног пореза“ од 6% на сва примања виша од 12.000 динара.¹ Од тога се међутим убрзо одустало и јавности је 7. 4. 2009. презентован Владин нови пакет мера за решавање проблема буџетског мањка.² У складу са тим новим пакетом мера, на седници Владе одржаној 16. 4. 2009. усвојени су предлог закона о ребалансу буџета и предлог закона о смањењу плата у државној администрацији.³

У медијима су поменуте активности Владе биле доста детаљно представљене и анализирани. При томе су се поменуте медијске анализе пре свега бавиле различитим могућностима решавања проблема мањка у буџету, као и утицајем различитих решења на становништво и привреду. Донекле мања пажња била је поклоњена узроцима самог проблема, при чему се као главни узроци проблема помињу светска економска и финансијска криза, у комбинацији са прегломазном јавном потрошњом.

Мањак у буџету, међутим, има и једног узрочника који се само успутно спомиње. Спорадичност његовог спомињања долази вероватно отуда што он у финансијском смислу заиста и нема неки велики значај (у поређењу са два главна узрочника буџетске „рупе“). Мишљења сам међутим да је он ипак вредан значајнијег спомена, не само због финансијског ефекта (који отприлике одговара ефектима поменутог „солидарног пореза“), већ и због његовог „едукативног“ значаја. А управо „едукативни“ значај тог ретко спомињаног узрочника буџетског мањка јесте главна тема овог текста.

Који је финансијски ефекат једностране примене ССП-а и ко има највећу корист од споразума са ММФ-ом?

О чему се ради? Ради се о томе да је поменути „солидарним порезом“ било предвиђено да се покрије један део буџетског мањка. Наиме, укупна сума буџетског мањка је 190 милијарди динара: 90 милијарди је сума коју ММФ „толерише“, а 100 милијарди покриће се смањењем расхода и повећањем прихода, у чему би „солидарни порез“ учествовао са 26 милијарди.⁴ Рачунато по курсу од 94,5 динара за један евро, тих 26 милијарди динара, колико би се прикупило „солидарним порезом“, износи око 275 милиона евра. А по проценама које се могу наћи у медијима, држава ће услед једностране примене Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП) ове године изгубити између 267 и 300 милиона евра буџетских прихода од царина и пореза

¹ Cf. чланак „Цветковић: Држава ће бити узор штедње“ објављен у „Политици“ од 27. 3. 2009, <http://www.politika.rs/rubrike/Politika/Cvetkovic-Drzava-ce-bitu-uzor-shtednje.sr.html>

² Cf. чланак „Мање плате у управи, порез на „луксуз“, скупљи импулси и гориво“, објављен у „Блицу“ од 8. 4. 2009, <http://www.blic.rs/temadana.php?id=87185>

³ Информација са сајта Владе Србије, <http://www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=107850>

⁴ Према, у фусноти бр. 1 већ поменутом, чланку „Цветковић: Држава ће бити узор штедње“ објављеном у „Политици“ од 27. 3. 2009, <http://www.politika.rs/rubrike/Politika/Cvetkovic-Drzava-ce-bitu-uzor-shtednje.sr.html>.

(увозног ПДВ-а).⁵ Али је зато увозна роба јефтинија! Толико јефтинија да је инфлација у прва два месеца ове године износила 5,8%, што је повећање веће него за осам месеци протекле године. То јест, тренутно је стопа инфлације у Србији четири пута већа него у 2008. години.⁶ Очито је да то појефтињење увозне робе нико није видео. Али зато увозници, чије су се марже услед скока курса евра донекле биле истањиле у последњем кварталу 2008. године, поново задовољно „трљају руке“. Нико већи „европејац“ од њих! А познато је да су највећи увозници у Србији (у којој је увоз више него двоструко већи од извоза) управо власници најкрупнијег капитала, тзв. „тајкуни“ (част изузетима, тј. оним „тајкунима“ чије компаније више извозе него што увозе). Дакле највећи увозници су управо они људи који су, ако је веровати медијским спекулацијама, у јуну прошле године, на консултацијама са америчким и, ако ме сећање не вара, британским амбасадором, и саставили ову и овакву („социјално одговорну“) владу. (Амерички амбасадор, како је тада писао један колумниста коментаришући амбасадоров разговор са вероватно највећим српским тајкуном, зна да су странке предузећа у мешовитој или искључивој својини српских тајкуна, па је прескочио посреднике и уместо са запосленима, председницима странака, разговарао са газдом.)⁷ Ако је заиста тачно да су тајкуни саставили ову Владу, онда и не чуди што им (њихова) Влада помаже. Наиме, демагошка прича о евроинтеграцијама на страну, увозници су једини у Србији који имају користи од једностране примене ССП-а.

Продужимо ли, односно продубимо ли, ову анализу, можемо се запитати ко има највеће користи од споразума са ММФ-ом? Колику корист имају обични грађани, порески обвезници, од тога што се држава код ММФ-а задужила за 2,2 милијарде евра које практично не иду у буџет, него у девизне резерве, за „одбрану курса“?⁸ Колико дуго се курс може „бранити“? По процени једног од еминентних домаћих економиста, ове 2,2 милијарде евра од ММФ-а, у комбинацији са парама од НИС-а и Светске банке, довољне су да обезбеде стабилност курса најдуже девет месеци (тј. до краја ове године).⁹ Идуће године добићемо још 800 милиона евра од ММФ-а, вероватно ћемо, ради даље „одбране курса“ (рас)продати и преостало „породично сребро“ (ЕПС, Телеком итд.), на тај начин ћемо вероватно некако прегурати и 2010. годину, можда чак и 2011, а онда ће светска финансијска криза свакако већ проћи, притећи ће стране инвестиције и све ће бити у реду (осим што ћемо остати са огромним јавним дугом, а без иједног јавног предузећа које иоле вреди). Можда ће заиста бити тако, али баш

⁵ Процена о губитку од 267 милиона евра образложена је у тексту мр Дејана Мирковића, посланика СРС, „Како ће се примена Прелазног споразума одразити на Србију?“ објављеном 30. 1. 2009. на сајту „Нова српска политичка мисао“, <http://www.nspm.rs/ekonomska-politika/kako-ce-se-primena-prelaznog-sporazuma-sa-eu-odraziti-na-srbiju.html?alphabet=>

Да је губитак читавих 300 милиона евра процена је др Мирослава Здравковића, стручног сарадника билтена „Макроекономске анализе и трендови“, објављена у „Политици“ од 27. 3. 2009, на страни 11, у чланку „Да ли је буџет пречи од развоја“. Исту процену износи и проф. др Млађан Ковачевић у интервјуу за „Блиц недеље“ од 5. 4. 2009. Интервју је објављен под насловом „Аргентински банкрот пред нашим вратима“, <http://www.blic.rs/temadana.php?id=86786>

⁶ Подаци о висини инфлације преузети су из текста „Лоше стране повећања ПДВ-а“, објављеног 2. 4. 2009. у онлајн пословном магазину „Бизнис сурфер“, <http://www.poslovnimagazin.biz/vesti/lose-strane-povecanja-pdv-a-1-4352>

⁷ Cf. Александар Вулин: „Разорнији од бомбе“, објављено у „Политици“ од 13. 6. 2008, <http://www.politika.rs/rubrike/Pogledi-sa-strane/Razorniji-od-bombe.sr.html>

⁸ По речима премијера Цветковића новац од аранжмана са ММФ-ом намењен је јачању девизних резерви - видети вест под насловом „Цветковић: Средства од ММФ-а за јачање девизних резерви“, објављену 26. 3. 2009. на сајту „Радио-телевизије Војводине“, http://www.rtv.rs/sr/vesti/privreda/ekonomska_politika/2009_03_26/vest_121980.jsp

⁹ Процена проф. др Мирослава Прокопијевића, директора „Центра за слободно тржиште“, представљена у оквиру поднаслова „Стабилан динар, редовна отплата“ у чланку „Рате за отплату кредита од септембра скочиле за 25 %“, објављеном 24. 3. 2009. на страни 7 листа „24 сата“, издање за Нови Сад.

нешто и не верујем. Бојим се да, када потрошимо све паре од ММФ-а и распродамо целокупно „породично сребро“, више нећемо моћи да „бранимо“ курс. Бојим се да курс једноставно није дугорочно одбрањив: огроман дисбаланс између увоза и извоза сугерише да је динар озбиљно прецењен.¹⁰ Осим тога, сећам се шта је 2005. године говорио актуелни потпредседник Владе, тада високи функционер „Меридиан банке“. Сећам се да је он тада говорио да курс динара према еврџу није реалан, да је реалан курс негде око 120 динара за један евро. Имамо ли то у виду, и узмемо ли у обзир инфлацију у Србији од 2005. до данас, у поређењу са инфлацијом у евро-зони у истом временском периоду, долазимо до курса од 150-160 динара за један евро, што је једна од вредности са којом се у јавности спекулише као о реалном курсу у садашњем тренутку.¹¹ Ако је динар заиста прецењен, питам се вреди ли задужити се „до гуше“, затим распродати све што се продати може, а све то само и једино у циљу „одбране неодбрањивог“? Једноставно, питам се ко од одбране курса има највећу корист, односно ко би од тзв. „клизања“ курса могао да има највећу штету?

Јасно је да би највећу штету претрпели они који су највише задужени, и то у страниј валути: у еврима, швајцарским францима и сл. Према подацима који су се могли чути у медијима, ове године на наплату доспева 5,5 милијарди евра спољног дуга тзв. „приватног сектора“ (дуг домаћих предузећа и банака према страним повериоцима).¹² При томе, највећи део тог дуга отпада на свега четрдесетак великих предузећа.¹³ Међу тим (пре)задуженим домаћим предузећима налазе се и нека државна, као нпр. „Телеком“, али то не мења на суштини ствари: највећи штету од „клизања курса“ претрпели би „тајкуни“. И то по (бар) два основа: прво, тако што би им се истањиле марже за продају робе коју увозе; друго, што би од тако истањених маржи морали да одвајају много више новца за отплату кредита (јер кредити су им у еврима, а евро „скаче“). Већина тајкуна нашли би се у ситуацији презадужености и остали би без својих пословних империја: у немогућности да сервисирају дуг морали би да продају своја предузећа испод цене или у бесцење - баш како су их често и куповали.¹⁴ Штета коју би они претрпели ако би до „клизања курса“ дошло у 2009. години за већину њих била би катастрофална (остали би без својих компанија). Ако би се међутим „клизање курса“ некако одложило за коју годину, када они отплате или бар репрограмирају критичан део својих кредита, већина би вероватно успела да сачува своје пословне империје. Дакле, „одбрана курса“ представља кључни елемент за успех пословног подухвата под именом „очување власништва над сопственом пословном империјом“, што је за већину тајкуна у овом моменту вероватно најважнији пословни подухват. Али да би се курс „одбранио“ (тј. „клизање курса“ одложило, или бар темпо „клизања“

¹⁰ Cf. мр Небојша Катић: „Просто као математика“, објављено у „Политици“ од 2. 12. 2008, <http://www.politika.rs/pogledi/Nebojsa-Katic/PROSTO-KAO-MATEMATIKA.sr.html>

¹¹ У интервјуу са проф. др Млађаном Ковачевићем, поменутом и у фусноти бр. 5, наводи се да је, по рачуници Народне банке Србије, септембра 2008. динар реално вредео 108 одсто (дакле 2,08 пута) више него крајем 2000. Највећу вредност, у току месеца септембра 2008. године, динар је имао 18. 9. 2008, када је средњи курс евра износио 75,9527 динара за један евро. Имајући то у виду долазимо до вредности од $75,9527 \times 2,08 = 157,98162$ динара за један евро као реалном курсу евра (заправо чак и који динар више ако обрачунамо ефекат инфлације од 18. септембра 2008. до данас) – све то наравно под условом да је крајем 2000. динар имао реалну вредност, тј. да није био потцењен.

¹² По речима мр Млађана Динкића, објављено у чланку „Приватни дугови постају јавна брига“ у „Политици“ од 17. 3. 2009, <http://www.politika.rs/rubrike/Ekonomija/Privatni-dugovi-postaju-javna-briga.sr.html>

¹³ Према др Мирославу Здравковићу (поменутом и у фусноти бр. 5), уреднику сајта www.ekonomija.org, емитовано 26. 3. 2009. у емисији „Полиграф“ на телевизији „Б92“. Транскрипт разговора: http://www.b92.net/info/emisije/poligraf.php?yyyy=2009&mm=03&nav_id=352409

¹⁴ Cf. мр Небојша Катић: „Крах економског модела“, објављено у „Политици“ од 10. 2. 2009, <http://www.politika.rs/pogledi/Nebojsa-Katic/KRAH-EKONOMSKOG-MODELA.sr.html>

ублажио) неопходан је новац. Новац који ће се добити задуживањем код ММФ-а (а потом највероватније и распродајом државних предузећа). Дакле, новац из кредита ММФ-а (и од потоње распродаје) улаже се у „одбрану курса“, другим речима у поменути пословни подухват очувања власништва тајкуна над (сваки својом) пословном империјом. Новац се, у суштини, даје тајкунима. Али не на зајам, већ као поклон. Јер 2,2 милијарде евра кредита од ММФ-а, које ће бити уложене у поменути пословни подухват, неће отплаћивати истински корисници (највећег дела) тог кредита, дакле тајкуни. Не, тај кредит ће отплаћивати држава, дакле сви грађани, порески обвезници. У суштини, тајкуни су корисници кредита, а држава, односно грађани, су тзв. „солидарни јемци“, који ће кредит отплаћивати. А као и код сваког другог кредита, неопходно је да „солидарни јемац“ буде „кредитно способан“. У конкретном случају, неопходно је да држава некако попуни буџетску „рупу“. То је смисао „солидарног пореза“ (односно потоњих мера Владе): да „солидарни јемац“ (држава) постане, по оцени кредитора (ММФ), „кредитно способан“.

На који начин економска елита утиче на одлуке политичке елите?

Али који је смисао читаве ове, може бити и сасвим непотребне, дигресије: прво о финансијским ефектима једностране примене ССП-а, као једног од узрочника буџетског мањка; затим и о главним корисницима благодети задуживања код ММФ-а и распродаје готово целокупне државне имовине зарад „одбране неодбрањивог“? (Да се разумемо: Нисам против споразума са ММФ-ом, који је, вероватно, неминовност. Али не чини ми се баш као најисплативије да те 2,2 милијарде евра, кроз интервенције Народне банке Србије на међубанкарском тржишту, једноставно „испаре“. А да се затим још и будзашто распродају сва иоле вредна државна предузећа.) Смисао ове дигресије јесте у њеној илустративности. Наиме, медији су пуни коментара о томе како Србијом управљају тајкуни. То нам је већ мање-више свима познато, опште место, а као једино решење види се улазак у Европску унију.¹⁵ Сврха ове дигресије јесте, међутим, да послужи као једна, свакако прилично бледа и недовољно детаљна, местимично сигурно и нетачна, али ипак каква-таква скица, илустрација, механизма деловања тајкуна на формалне, на слободним изборима изабране, носиоце државне власти. А ту већ лагано стижемо на терен главне теме овога текста, дакле на терен „едукативног“ значаја, прво једностране примене ССП-а, а затим и споразума са ММФ-ом, са све (не само медијском) халабуком и збрком око тзв. „солидарног пореза“ (односно његових потоњих алтернатива). „Едукативни“ значај поменутих догађаја (тј. догађања), наиме, управо се огледа у разумевању (или бар покушају разумевања) механизма деловања тајкуна (економске елите) на носиоце политичке власти (политичку елиту), односно у поукама које из тога можемо извући.

Па какав је тај механизам њиховог деловања? У основи, сличан пракси лобирања у америчкој политици. Наиме, како кажу у америчким агенцијама за лобирање, они од политичара којима дају новац не траже ништа посебно, не траже да ти политичари делују противно сопственим политичким убеђењима, односно противно сопственом политичком изборном програму. Управо супротно, они од политичара траже само да у потпуности испуне изборни програм – у сегменту који је од значаја за агенцију за лобирање, односно оне који је ангажују и дају новац. Што ће пуно испуњавање једног

¹⁵ О утицају тајкуна на политичаре и ослобађању од њиховог утицаја уласком у ЕУ видети нпр. став проф. др Данице Поповић из „Центра за либерално-демократске студије“, изложен у емисији „Утисак недеље“, емитованој 29. 3. 2009. на телевизији „Б92“. Тема емисије била је „Филигрански рад на кризи“.

Транскрипт разговора:

http://www.b92.net/info/emisije/utisak_nedelje.php?yyyy=2009&mm=03&nav_id=354006

сегмента изборног програма вероватно значити потпуно занемаривање већине, ако не и свих, осталих сегмената изборног програма, па можда чак и деловање у тоталној супротности са неким од сегмената, то је, ето, питање приоритета, околности (нпр. светске финансијске и економске кризе) итд. Слично томе, и наши тајкуни не траже од политичара да делују супротно свом политичком програму, не траже од њих, на пример, да одустану од евроинтеграција. Управо супротно, како медији преносе, наш највећи тајкун (и највећи увозник), здружено је (кроз речи једног од својих менаџера) поздравио (а претпоставка је: захтевао) једнострану примену ССП-а.¹⁶ И захтев за стабилношћу курса није нешто што жели само економска елита: јасно је да стабилност курса одговара већини грађана. Дакле, испуњавајући захтеве економске елите, задуживши се код ММФ-а (као „солидарни јемац“), држава, тј. политичка елита, само испуњава жеље већине грађана. Једноставно, економска елита успела је да своје потребе представи као потребе већине становништва (бирачког тела). Није онда ни чудо што јој је политичка елита изашла у сусрет. А што се тиче дугорочних ефеката такве политике можемо бити спокојни. Одговор на наше евентуалне бојазни дат је још пре две хиљаде година. Одговор гласи: „Не брините се, дакле, за сутра; јер сутра бринуће се за се“ (Мт 6:34). Та древна порука иначе свакако није нека наша, специфично српска (православна), формула.¹⁷

А што се тиче прича о прегломазној јавној потрошњи, оне делују некако „шупље“: да ли би јавна потрошња била тако велика да то некоме не одговара? На пример победницима на (не)регуларним тендерима за јавне набавке, или онима који добију посао и без тендера и сл. Наиме, према подацима из медија, годишња вредност јавних набавки је четири милијарде евра, а корупцијом у јавним набавкама изгуби се (најмање) десет одсто те вредности, односно 400 милиона евра годишње.¹⁸ То асоцира на праксу из деведесетих година, када су директори друштвених предузећа склапали штетне уговоре са приватним предузећима, само што се сада у улози друштвених предузећа налази држава...

Какву поуку можемо из тога извући?

Е сад, какву поуку из свега овога можемо извући? И да ли уопште можемо извући икакву поуку? Или ћемо само резигнирано прокоментарисати да, једноставно, онај ко има и даје капитал има и право да од онога коме га је дао тражи одговарајуће услуге. А да ли је процес примопредаје капитала дозвољен законом (као у САД), или не, од споредне је важности (јер сличне ствари се изгледа дешавају и у Словенији, уваженој чланици ЕУ, како је показала афера „Патриа“).¹⁹ И шта ми уопште можемо да научимо из тога, ми који немамо капитал, који дакле немамо шта да дамо па да бисмо за узврат тражили одговарајуће услуге?

¹⁶ Cf. интервју Драгана Филиповића, генералног директора Делта макси групе (Махи), дат 10. 1. 2009. за агенцију „Бета“, објављен на сајту www.economy.rs под насловом „Филиповић: Споразум са ЕУ“, <http://www.economy.rs/vesti/7032/Filipovic--Sporazum-sa-EU.html>

¹⁷ Cf. мр Небојша Катић: „А сутра ће се бринути за се“, објављено у „Политици“ од 16. 12. 2008, <http://www.politika.rs/pogledi/Nebojsa-Katic/A-SUTRA-CE-SE-BRINUTI-ZA-SE.sr.html>

¹⁸ Cf. чланак „Србија годишње изгуби 400 милиона евра“, објављен у „Блицу“ од 1. 4. 2009, <http://www.blic.rs/ekonomija.php?id=86157>

¹⁹ Cf. текст „Финска полиција почела истрагу у Словенији о афери Патриа“, објављен 26. 3. 2009. на сајту „Блиц онлајн“, <http://www.blic.rs/svet.php?id=85334>. Више података о корупцији у ЕУ дато је нпр. у чланку „Корупција је омиљени „спорт“ и у земљама ЕУ“, објављеном 26. 4. 2008. у дневном листу „Данас“, http://www.danas.rs/dodaci/vikend/plave_strane/korupcija_je_omiljeni_sport_i_u_zemljama_eu.45.html?news_id=89617

Одговор на та и слична питања можемо, ако не добити, а оно наслутити, анализом значења једног термина којег „професионални синдикалци“ често воле да користе. Реч је о термину „трипартитни социјални дијалог“. Наиме, трипартитни социјални дијалог одвија се између: 1) представника политичке власти (политичке елите); 2) представника послодаваца (економске елите); 3) синдиката, као представника запослених. Са становишта синдиката, циљ социјалног дијалога јесте да представници елите (политичке и економске) чују и уваже синдикалне аргументе, да се до споразума дође кроз разговор, на миран начин; речју, да превлада „сила аргумената уместо аргумената силе“. (Аргументи силе би нпр. били да синдикати морају да организују штрајкове и протесте, послодавци поделе отказе и ангажују разне агенције за обезбеђење, а на крају се умеша и власт, шаљући полицију, или, не дај Боже, војску!) Циљ социјалног дијалога, као средства мирољубиве синдикалне борбе, могао би се изразити и слоганом: „Да елита и Синдикат пита!“. Али, да би представници синдиката били иоле равноправни партнери у социјалном дијалогу са представницима елите (политичке и економске), да би успешно презентовали синдикалне аргументе, неопходно је да и сами синдикални представници буду одређена врста елите. Неопходно је, наиме, да синдикални преговарачи, учесници у социјалном дијалогу, буду интелектуална елита.

Ми у СВОС-у јесмо интелектуална елита. Универзитетски радници јесу интелектуална елита *par excellence*. Но, самим тиме што окупљамо интелектуалну елиту, ми знамо да немамо и никада не можемо имати масу. Они синдикални лидери који (мисле да) имају масу могу у оквиру своје „силе аргумената“ укључити и претњу да ће употребити „аргументе силе“ (нпр. организовати масовне протесте и сл.). Ми то не можемо. Ми морамо употребљавати силу другачијих аргумената.

Наш најснажнији аргумент има исто име као и средство којим економска елита утиче на политичку елиту. Име му је капитал. Разлика је само у врсти капитала. Економска елита као средство свог утицаја на политичку елиту користи финансијски капитал. Насупрот томе, наш најснажнији аргумент јесте интелектуални капитал. Ми га морамо (ис)користити. Можемо га и морамо понудити политичкој елити, баш као што јој и економска елита са очигледним успехом нуди своју врсту капитала. А као што примају понуде економске елите, политичари ће примити и наше понуде. Јер као што је луцидно приметио и у својим мемоарима написао Жан Моне, идејни творац уједињене Европе: „У критичном тренутку, када недостају идеје, политичари ће прихватити ваше, са захвалношћу, али под условом да одустанете од траженог очинства. С обзиром да они прихватају ризике – нек имају и ловоре славе.“²⁰

Ми у СВОС-у имамо идеје које можемо понудити политичкој елити. Имају их и бројни други припадници интелектуалне елите, запослени на другим факултетима, или ван факултета. Морамо се повезати са њима. Није нужно, а некада ни могуће (ако нпр. нису запослени у установи високог образовања), да они постану чланови СВОС-а, али јесте нужно да ујединимо интелектуалне капитале. Јер као што крупан финансијски капитал има већу моћ од ситног финансијског капитала, исто правило важи и за интелектуални капитал. Једноставно, уколико жели да има било какав утицај на своју сопствену судбину, интелектуална елита мора се повезати. У супротном, нашу будућност кројиће уски интереси економске елите. А знамо ко је први следећи на реду чим се распродају јавна преузећа...²¹ Међутим, ако се повежемо и политичкој елити покажемо величину нашег удруженог интелектуалног капитала, охрабрићемо и оне

²⁰ Cf. Jean Monnet: „Mémoires“, страна 273, Paris: Librairie Arthème Fayard, 1976. Наведени цитат, на српском, може се наћи у Драгош Калајић: „Издана Европа“, страна 53, Београд: Југославијапублик, 1994.

²¹ Cf. проф. др Слободан Антонић: „Шерил Греј ће нам опет доћи“, објављено у „Политици“ од 11. 10. 2007, <http://www.politika.rs/pogledi/Slobodan-Antonic/t43755.sr.html>

припаднике интелектуалне елите, чланове различитих политичких странака, који су сада неактивни, обесхрабрани и малодушни, у неверици да је на било који начин могуће одупрети се диктату крупног финансијског капитала (домаћег или страног, свеједно). Јер упркос у јавности увреженом веровању да су сви политичари корумпирани лопови, а да се људи учлањују у политичке странке искључиво зарад остварења својих личних интереса, знам да у свакој од политичких странака постоје паметни и честити људи, којима је жеља да ова несрећна земља једном напоскон постане уређена држава, држава социјалне правде, у којој ће бити могуће остваривати личне интересе и амбиције без унижавања туђих живота и среће.

Да закључим: ми у СВОС-у имамо неке идеје о томе шта би ваљало чинити (у сегменту финансирања високог образовања, па и свих јавних служби), други честити и паметни људи имају друге, веома квалитетне идеје, комплементарне нашим идејама. Све те идеје ваљало би објединити, а њихове ауторе повезати. При томе није неопходно, мада је свакако пожељно, неко формално обједињавање. Исто тако, ни за истински трипартитни социјални дијалог није од пресудне важности да се он одвија у формалним оквирима Социјално-економског савета. За истински социјални дијалог битно је да све стране имају и могу да искажу сопствене аргументе. У том смислу и интелектуална елита напоскон мора уобличити и артикулисати свој најснажнији аргумент: крупан интелектуални капитал. Тек тада ће и интелектуална елита постати истински „субјект социјалног дијалога“, равноправан са осталим „социјалним партнерима“. А колико год рогобатно звучале те фразе оне су нажалост истините: нико те не схвата озбиљно ако немаш снажне аргументе. Интелектуална елита мора објединити и изразити своје аргументе. Да би је схватили озбиљно. Да знају да са нама не могу да се иживљавају као са оним несретним радницима из приватизованих предузећа чије радне спорове Влада жели да блокира.²² Да знају да се нећемо „дати клати“, да се нећемо предати. Да знају да смо ми, који не организујемо уличне протесте, способни и спремни да на суду, силом правних аргумената, бранимо и одбранимо свако своје право. Да ћемо се, ако је потребно, „ћерати“ до Стразбура.

У Новом Саду, априла 2009. године

др Гордана Бојковић, ванр. проф. на Факултету техничких наука,
председник Синдиката високог образовања Србије

НАПОМЕНА: На великој помоћи коју ми је пружио у раду на овом тексту захваљујем се Марку Бојковићу, некадашњем стручном сараднику Савеза самосталних синдиката града Новог Сада и општина.

---

²² Cf. чланак „Врховни суд против замрзавања радних спорова“, објављен у „Блицу“ од 23. 3. 2009, <http://www.blic.rs/temadana.php?id=84776>